

ТАҚЫРЫБЫ: Кәсіпкерлік қызметтегі тәуекелдер

**Орындаған: Айтжан Армант
Э-31**

Тәуекелділік ұғымы кәсіпорын ресурстарының бір бөлігін жоғалту ықтималдылығы. Нарықтық экономикасы дамыған елдердің тәжірибесі бизнестің тәуекелсіз болмайтынын көрсетеді.

Тәуекелді өзін-өзі сақтандыру есебінен және хеджирлау жолымен тәуекелдің бөліктерін басқа фирмаларға беру арқылы азайтуға болады. Шет елдерде тәуекелді азайтудың кең тараған тәсілі – хеджирлау (аудармасы – жоғалтулардан сақтау).

Кәсіпкерлік тәуекел - өнімдерді тауарларды, қызмет көрсетулерді өндірумен, оларды өткізумен, тауар-ақша және қаржы операцияларымен, коммерциямен байланысты кез келген қызмет түрінде пайда болатын әлеуетті мүмкін қауіптілік, ресурстарды ықтимал жоғалтулар. Ол ресурстардың күтпеген, есептелмеген шығыны ретінде немесе ресурстарды ұтымды пайдалануға есептелген нұсқамен салыстырғандағы табысты ала алмауы ретінде сипатталады.

Тәуекелділіктің бірнеше түрі бар

өндірістік

қаржылық

нарықтық

коммерциялы
қ

инвестициялы
қ

Өндірістік тәуекел. Бұл өнімді өндірумен және оны өткізумен байланысты. Бұл тәуекелге өнімнің өнімнің белгіленген көлемінің өзгеруі және өткізу қарқыны, материалдық және еңбек шығындарының артық жұмсалуды. Нарықтағы баға деңгейінің кемуі, брак, рекламация т.б. себептер тікелей ықпал жасайды.

Коммерциялық тәуекел – бұл кәсіпкердің сатып алған өнімді нарықта өткізуінде пайда болады. Коммерциялық келісім жағдайында бағаның төмендеуін, тауар өткізуде кездесетін қосымша шығындарды ескеру керек.

Қаржылық тәуекел – қаржылық кәсіпкерлік ісінде кездеседі. Мысалы, қаржылық келісім тәуекелділік шарттасушылардың бір жағының төлем қабілеттілігінің кемдігінен пайда болуы, т.б.

Инвестициялық тәуекел – бұл кәсіпорынның өзінің және сатып алған құнды қағаздарының құнсыздануы арқылы болуы мүмкін.

Нарықтық тәуекел – бұл ұлттық ақша бірлігінің нарықтағы процент ставкасының немесе шет ел келісім серіктестіктерінің валюта курсының өзгеруімен байланысты.

Кәсіпкерлік тәуекелді туындататын факторлар

Кәсіпкерліктегі тәуекел бірқатар факторлардың болуымен байланысты, яғни жоғалтулардың туындау ықтималдылығын жоғарылата отырып, сол немесе өзге іс-әрекеттерді туғызатын шарттармен сипатталады. Мұндай шарттар кәсіпкердің өзінің белгілі бір іс-әрекеттері нәтижесінде кәсіпкерлік құрылымдардың ішкі қызмет сферасында, сондай-ақ бизнесті қоршаған ортаның, яғни мемлекеттік органдардың, жабдықтаушылардың, бәсекелестіктердің әрекеттерінің әсерінен туындайды.

Компанияларды қаржылық тәуекелінің деңгейіне әсер ететін негізгі факторлар

Объективтік

- еліміздің экономикалық даму деңгейі;
- Макроэкономикалық көрсеткіштердің динамикасы;
- еліміздің инфляциялық өсу қарқыны;
 - қаржы нарығындағы жеке сегменттердің бәсекелестік деңгейі;
- компаниялардың қаржылық қызметін мемлекеттік реттеудің сипаты;
 - форс-мажорлық топтардың факторлары.

Субъективтік

- Компаниялардың қаржылық стратегиясының негізгі параметрлері;
 - мүмкін болатын тәуекелдің саясатына менеджерлер мен меншік иелерінің көзқарастары;
 - меншікті капиталдың көлемі;
 - пайдаланылатын капиталдың құрамы;
- Қаржы менеджерлерінің біліктілік деңгейі.

Қаржылық тәуекелдің түрлері

- Инфляциялық тәуекел

- Салықты тәуекел

- Несие тәуекелі

- Депозиттік тәуекел

- Валюталық тәуекел

- Инвестициялық тәуекел

- Пайыздық тәуекел

- Бизнес тәуекел

Кәсіпкерлік тәуекелді бағалау әдістері

Кәсіпорынның тәуекелдерін бағалаудың негізгі әдістері болып статистикалық әдістер есептеледі. Олардың ішіндегі перспективалы әдіс қаржылық тәуекелдерді факторлық талдау (факторлық жүйе моделін қолдану) болып табылады. Мысалы, диверсификацияланған инвестициялық тәуекелді инвестиция объектісінің даму перспективаларының бар-жоқтығы бойынша, бәсекелестік деңгейі, тапсырыстар саны, келісілген шарттар саны бойынша, ал диверсификацияланбаған — несиелер бойынша пайыздық мөлшерлемелер, инфляциялық күтілімдер, ел экономикасының дамуының жалпы беталыстары бойынша бағаланады.

Тәуекелдерді басқару әдістері

Тәуекелді басқару дегеніміз – тәуекел факторларын бейтараптандыру және талдау әдістерінің жиынтығы.

Тәуекелді басқару үрдісін 6 сатыға бөлуге болады:

- 1) Мақсатты анықтау
- 2) Тәуекелді айқындау
- 3) Тәуекелді бағалау
- 4) Тәуекелді басқару әдістерін таңдау
- 5) Таңдалған әдісті қолдану
- 6) Нәтижелерді бағалау

НАЗАРЛАРЫҢЫЗГА

РАХМЕТ!